

КАРАР

№ 239

2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү программасын раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон, «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон, «2024 елга кадәр чорга Россия Федерациясе үсешенә милли максатлары һәм стратегик бурычлары турында» 2018 елның 07 маендагы 204 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указы, «Татарстан Республикасында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2010 елның 21 гыйнварындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә Спас муниципаль районы башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. 2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү программасын кушымта нигезендә расларга.
2. Әлеге карарны Спас муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) бастырып чыгарырга.
3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет житәкчесенә икътисади мәсьәләләр буенча урынбасары Р. Р. Закировга йөкләргә.

Спас муниципаль районы
Башкарма комитеты житәкчесе

В.А.Осокин

Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Башкарма комитетының 2024 елның 05 апрелендәге 239 номерлы карары белән расланган.

2024-2028 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ СПАС МУНИ- ЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА КЕЧЕ ҺӘМ УРТА ЭШКУАРЛЫК СУБЪ- ЕКТЛАРЫН ҮСТЕРҮ ПРОГРАММАСЫ

Болгар ш.
2024ел

Эчтәлек

I. Программа Паспорты	3
II. Кыскача кереш сүз	6
III. Программаның гомуми өлөшө	6
1. Программаның максаты һәм бурычлары.....	6
2. Агымдагы везгыятьне анализлау, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү проблемаларын баяләү.....	7
3. Икътисад секторларында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү.....	9
4. Кулланучылар базарын үстерү	10
5. Яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү.....	15
6. Сәнәгать майданчыгын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү.....	18
7. Халыкның үзмәшгульеге	18
8. Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына, шул исәптән социаль эшкуарлыкка милек ярдәме	19
9. «Кече һәм урта эшкуарлык һәм шәхси эшкуарлык инициативасына ярдәм» милли проекты кысаларында кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм.....	20
10. Милли проектны тормышка ашыру: "Туризм һәм кунакчылык индустриясе"	22
IV. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген баяләү, эшкуарлыкны үстерү юнәлешләре һәм конкрет чаралар исемлеге	23
V. Программаны ресурслар белән тәэмин итү	26
VI. Рискларны баяләү, аларны киметү чаралары	28
VII. Программаның планлаштырылган икътисади нәтижәләгә, программаны идарә итү һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тоту	30
VIII. Нәтижәләр һәм кушымталар	31
IX. Программаның төп чаралары	33

I. Программаның паспорты

Программаның Исеме	2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү программасы (алга таба-Программа)
Программаның төп Эшләүчесе	Спас муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад һәм фаразлау бүлеге
Программаның максаты һәм бурычлары	<p>Муниципаль программаның максаты:</p> <p>Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын үстерү өчен уңай шартлар тудыру, шулай ук Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының социаль-икътисади үсеш мәсьәләләрен хәл итүгә керткән өлешен арттыру.</p> <p>Муниципаль программаның бурычлары:</p> <ul style="list-style-type: none">- Спас муниципаль районының Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү темпларын арттыру;- кече һәм урта эшкуарлыкның конкурентлыкка сәләтлелеген һәм инвестицион жәлеп итүчәнлеген арттыру;- яшьләр эшкуарлыгын үстерүгә ярдәм итү;- кече һәм урта эшкуарлык субъектлары өчен кадрлар әзерләү, яңадан әзерләү һәм квалификациясен күтәрү системасын үстерү;- Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының мәдәни-тарихи мирасын саклау һәм популярлаштыру өлкәсендә эшләүче кече бизнесны үстерүдә ярдәм итү (сәнгать һөнәрләре, туризм, шәһәр төзелеше һ.б.),- кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүнең финанс, икътисадый, социаль һәм башка күрсәткечләрен анализлау;- эшкуарлык эшчәнлеген мәгълүмати тәмин итү системасын камилләштерү;- кече һәм урта бизнесның жаваплылыгын һәм нәтижелелеген күтәрү.

Программаның максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кече һәм микропредприятиеләр саны. 2. Кече предприятиеләр хезмәткәрләренен исемлек саны (микропредприятиеләрне дә кертеп). 3. Кече предприятиеләр әйләнеше (микропредприятиеләрне дә кертеп). 4. Кече предприятиеләр хезмәткәрләренен уртача айлык хезмәт хақы (микропредприятиеләрне дә кертеп). 5. Аз һәм урта бизнестан жирле бюджетка салым һәм салым булмаган керемнәр. 6. Тулаем территорияль продуктта кече һәм урта эшқуарлык субъектлары өлеше. 																								
Программаны гамәлгә ашыру этаплары һәм сроклары	2024 - 2028 еллар																								
Программаны үтәүчеләр	вәкаләтле вәкилләр - Спас муниципаль районы башкарма комитетының структур бүлекчәләре; ижтимагый оешмалар; кече һәм урта эшқуарлык субъектлары																								
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганақлары	<p>Программаны финанслауның гомуми күләме 12 451,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән Татарстан Республикасы бюджеты средстволары - 4 451,0 мең сум, Спас бюджеты акчалары Татарстан Республикасы муниципаль районы - 8 000,0 мең сум.</p> <table border="1" data-bbox="694 1193 1492 1630"> <thead> <tr> <th>Ел</th> <th>Татарстан Республикасы бюджеты чаралары (мең сумнарда)</th> <th>Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы бюджеты чаралары (мең сум)</th> <th>Барлығы</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2024</td> <td>890,2</td> <td>1 600,0</td> <td>2 490,2</td> </tr> <tr> <td>2025</td> <td>890,2</td> <td>1 600,0</td> <td>2 490,2</td> </tr> <tr> <td>2026</td> <td>890,2</td> <td>1 600 0</td> <td>2 490,2</td> </tr> <tr> <td>2027</td> <td>890,2</td> <td>1 600,0</td> <td>2 490,2</td> </tr> <tr> <td>2028</td> <td>890,2</td> <td>1 600,0</td> <td>2 490,2</td> </tr> </tbody> </table> <p>Искәрмә: финанслау күләмнәре фараз характерында һәм, тиешле бюджетларның мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.</p>	Ел	Татарстан Республикасы бюджеты чаралары (мең сумнарда)	Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы бюджеты чаралары (мең сум)	Барлығы	2024	890,2	1 600,0	2 490,2	2025	890,2	1 600,0	2 490,2	2026	890,2	1 600 0	2 490,2	2027	890,2	1 600,0	2 490,2	2028	890,2	1 600,0	2 490,2
Ел	Татарстан Республикасы бюджеты чаралары (мең сумнарда)	Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы бюджеты чаралары (мең сум)	Барлығы																						
2024	890,2	1 600,0	2 490,2																						
2025	890,2	1 600,0	2 490,2																						
2026	890,2	1 600 0	2 490,2																						
2027	890,2	1 600,0	2 490,2																						
2028	890,2	1 600,0	2 490,2																						

<p>Программаның үтөлешен тикшереп тору</p>	<p>Программа чараларын гамәлгә ашыру барышын ведомствоара координацияләүне һәм контрольдә тотуны Спас муниципаль районы Советы, Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Башкарма комитеты, Программаны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган бюджет акчаларыннан файдалануны контрольдә тотуны, «Спас муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең финанс-бюджет палатасы, бирелгән вәкаләтләр кысаларында контроль-хисап палатасы гамәлгә ашыра.</p>
<p>Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижеләре</p>	<p>Программаны тулы күләмдә гамәлгә ашыру 2028 ел ахырына арта барачак:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тулаем территорияль продуктта кече һәм урта бизнес өлеше 40% ка кадәр; - барлык предприятиеләрнең һәм оешмаларның уртача исемлек санында (тышкы өстәмә эшләүчеләрдән башка) кече предприятиеләрнең һәм оешмаларының уртача исемлек санында (тышкы өстәмә эшләүчеләрдән башка) 15 %ка кадәр өлеше; - кече предприятиеләр хезмәткәрләренең уртача айлык хезмәт хакы 32,6 мең сумга кадәр; - кече һәм урта предприятиеләрдән жирле бюджетка салым һәм салым булмаган керемнәр 75,1 млн. сумга кадәр.

I. Кыскача кереш сүз

2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү программасы (алга таба Программа) «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2010 елның 21 гыйнварындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законның төп нигезләмәләре, «Татарстан Республикасында стратегик планлаштыру турында» 2015 елның 16 мартындагы 12-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-иқтисадый үстерү стратегиясен раслау турында» 2015 елның 15 мартындагы 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына еллык юлнамасы нигезендә эшләнган.

2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү программасы территориянең иқтисадын һәм социаль өлкәсен эзлекле үстерү юлы белән 2028 елга кадәр территорияне үстерү өстенлекләрен билгеләү максатларында эшләнде.

I. ПРОГРАММАНЫҢ ГОМУМИ ӨЛЕШЕ

1. Программаның максаты һәм бурычлары

Программаны гамәлгә ашыру максаты – Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының Кече һәм урта эшкуарлык субъектларын өчен уңай шартлар тудыру, шулай ук Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш мәсьәләләрен хәл итүгә керткән өлешен арттыру.

Оештырылган максатка ирешү өчен беренче чираттагы бурычларны хәл итәргә кирәк:

- Спас муниципаль районының кече һәм урта эшкуарлыгын үстерү темпларын арттыру;

- кече һәм урта эшкуарлыкның конкурентлыкка сәләтлелеген һәм инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру;

- яшьләр эшкуарлыгын үстерүгә ярдәм итү;

- кече һәм урта эшкуарлык субъектлары өчен кадрлар әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү системасын үстерү;

- Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының мәдәни-тарихи мирасын саклау һәм популярлаштыру өлкәсендә эшләүче кече бизнесны үстерүдә ярдәм итү (сәнгать һөнәрләре, туризм, шәһәр төзелеше һ.б.),

шулай ук:

- кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүнең финанс, иқтисадый, социаль һәм башка күрсәткечләрен анализлау;

- эшкуарлык эшчэнлеген мэгълүмати тээмин итү системасын камиллештерү;
- социаль жаваплылыкны һәм кече һәм урта бизнесның нәтижәлелеген күтәрү.

2. Агымдагы вэгыятьне анализлау, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү проблемаларын бәяләү

Хәзерге вакытта эшкуарлык, кече һәм урта бизнес шәһәр һәм район тормышының аерылгысыз өлеше булып тора. Кече бизнес предприятиеләре район икътисадының барлык тармакларында эшчәнлек алып бара: сәнәгать, авыл хужалыгы, төзелеш, транспорт, сәүдә. Кече һәм урта эшкуарлык район икътисадында, салым базасын формалаштыруда һәм халыкның ихтыяжларын канәгатьләндерүдә зур роль уйный. Кече бизнесның социаль пландагы роле дә мөһим: кече эшмәкәрлек халыкның мәшгульлеге, базарны төрле товарлар һәм хезмәтләр белән тутыру проблемаларын хәл итүне яңа предприятиеләр һәм эш урыннары булдыру юлы белән тээмин итә. Шулай итеп, кече эшмәкәрлек район икътисадында әһәмиятлерәк роль уйный, жәмгыятьтә социаль һәм икътисади тотрыклылыкның мөһим факторына әверелә. Бүген безнең районда да кече һәм урта эшкуарлыкның ролен көчәйтүгә Ставка ясалды.

2024 елның 1 гыйнварына Спас районында 337 кече бизнес субъекты үз эшчәнлеген алып бара, шуларның 62се кече һәм микро-предприятиеләр һәм 275 шәхси эшмәкәр.

Районның кече һәм микропредприятиеләрендә 439 кече эшли. Кече предприятиеләрдә эшләүчеләрнең өлеше районда эшчеләрнең гомуми санының 13,4 процентын тәшкил итә, ягъни районда эшләүчеләрнең һәр жиденчесе үз эшчәнлеген кече предприятиедә алып бара.

Кече һәм микропредприятиеләр хезмәткәрләренең хезмәт хакы фонды (алга таба – ХХФ) 2022 елда 117 692,9 мең сум тәшкил итте. Кече һәм микропредприятиеләр хезмәткәрләренең уртача хезмәт хакы 2022 елда 22 341,1 сум тәшкил итте. Кече һәм микропредприятиеләр хезмәткәрләренең хезмәт хакы фонды 2024 елга 136 971,0 мең сум күләмендә планлаштырыла, уртача айлык хезмәт хакы 25 650 сум.

Кече предприятиеләр (шул исәптән микропредприятиеләр) әйләнеше 1402,0 млн. сум тәшкил итә. 2024 елда кече предприятиеләр (шул исәптән микропредприятиеләр) әйләнеше 1551,4 млн. сум күләмендә фаразлана.

2023 елда тулаем территориаль продуктта кече һәм урта эшкуарлык субъектларының өлеше 40 процент тәшкил иткән.

Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында эшкуарлык өлкәсен үстерүнең төп тенденцияләре

Таблица 1

Күрсәткечләрнең аталышы	2020 ел (чынлыкта)	2021 ел (чынлыкта)	2022 ел (чынлыкта)	2023 ел (билге)
Кече һәм микропредприятиеләр саны, берәмлекләр	71	69	64	62
Кече предприятиеләр (шул исәптән микропредприятиеләр) хезмәткәрләренең уртача исемлек саны, кеше	597	435	439	440
Кече предприятиеләр әйләнеше (шул исәптән микропредприятиеләр), млн. сум	1 373,6	1 721,0	1 402,0	1 460,8
Кече предприятиеләр (шул исәптән микропредприятиеләр) хезмәткәрләренең уртача айлык хезмәт хақы, сум	16 604,66	20 795,23	22 341,10	23 905,0
Салым органнарында теркәлгән (яңадан теркәлгән) шәхси эшмәкәрләр саны, кеше	260	255	255	275
Тулаем территориаль продуктта кече һәм урта эшкуарлык субъектларының өлеше, процентлар	30,0	35,0	40,0	40,0
Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан төзелгән муниципаль контрактлар саны, шт.	74	129	56	142
Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан төзелгән муниципаль контрактларның гомуми сандагы өлеше, процентлар	41,03	66,97	58,38	78,34

2023 елда уздырылган кече һәм урта эшкуарлык субъектлары арасында үткәрелгән сораштыруга ярашлы районда кече урта эшкуарлык эшчәнлеген үстерүне тоткарлаучы факторлар булып кала:

- салым салуның югары дәрәжәсе;
- икътисади тотрыксызлык;
- финанс чаралары житмәү;
- кулланучыларның түләүгә сәләтсезлеге;
- аренда түләүләренең үсеше/югары аренда;
- коммуналь хезмәтләр тарифларын арттыру;
- кредит алуда кыенлыклар;
- партнерларның намуссызлыгы;
- сату белән бәйлә кыенлыклар;
- квалификацияле кадрлар житмәү;
- базарга зур конкурентның килүе.

3. Икътисад секторларында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү

Район халкының тормышын яхшыртуга юнәлдерелгән тотрыклы икътисади үсешне тәмин итү максатларында эшчәнлекнең өстенлекле төрләре билгеләнде:

- туризм инфраструктурасын үстерү;
- азык-төлек һәм эшкәртү сәнәгате;
- авыл хужалыгы;
- социаль хезмәтләр өлкәсе.

Район территориясендә икътисадның төрле өлкәләре оешмалары һәм предприятиеләре эшчәнлек алып бара: «ВЗП Болгар» АЖ, «Болгар ХПП» ЖЧЖ, «Спас коммуналь челтәрләре» ЖЧЖ, «Спас» АЖ «Капиталь төзелеш идарәсе» филиалы, «Спас районы Энергосервис предприятиесе» ЖЧЖ, «Спас Опторг» ЖЧЖ, «Спас Торгы» ЖЧЖ, «Икмәк музей» ЖЧЖ, «Зубр» ЖЧЖ, «ВЕРА» ЖЧЖ, «СУВАР-Б» ЖЧЖ, «Спасс-дорстрой» ЖЧЖ, «Спас районы Спас агрострой» ЖЧЖ, «Регион Строй» ЖЧЖ, «СанТехтаж» ЖЧЖ, «Нефтешышытлык базасы» ЖЧЖ.

Барысы да хезмәткәрләр саны 100 кешегә кадәр булган кече предприятиеләр.

В мае 2022 года зарегистрировано ТОВАРИЩЕСТВО НА ВЕРЕ «АО «ПАРКИНВЕСТ» И КОМПАНИЯ» с численностью работников около 300 человек.

2022 елның маенда 300 кешелек ТОВАРИЩЕСТВО НА ВЕРЕ «ПАРКИНВЕСТ» АЖ» һәм КОМПАНИЯ» теркәлгән.

Кече һәм микропредприятиеләр структурасын анализлау күрсәткәнчә, предприятиеләрнең 20%ы сәүдә өлкәсендә, 9%ы - авыл хужалыгында, 9%ы - аучылык, балыкчылык һәм балыкчылык өлкәсендә, 23%ы - төзелештә, 8%ы - эшкәртү производстволарында, 14%ы - транспортировка һәм саклау белән шөгылләнә, 8%ы күчемсез мөлкәт белән операцияләр башкара, 3%ы - электр энергиясе, газ, су бүлеп бирү, калдыкларны жыю һәм утильләштерүне оештыру буенча предприятиеләр, 2%ы - кунакханә һәм жәмәгать туклануы эшчәнлеген гамәлгә ашыручы предприятиеләр, 5%ы, һөнәри, фәнни һәм техник эшчәнлек алып баручы предприятиеләр, 2%ы - сәламәтлек саклау һәм социаль хезмәтләр күрсәтүче предприятиеләр, 6%ы - башка төр һәм өстәмә хезмәтләр күрсәтүче предприятиеләр.

Эшчәнлекнең житештерү өлкәсе житештерү өлкәсенә караганда жәлеп итүчәнрәк булып кала бирә. Күпчелек индивидуаль эшкуарларның эшчәнлек өлкәсе - сәүдә. Районда 191 стационар сәүдә объекты эшли, шуларның 61 объекты авылда, 130 ы Болгар шәһәрндә. Авыл жирлегендә кибетләр товарларның катнаш ассортиментын гамәлгә ашыра, шәһәр чигендә Автозапчасти», «Тысяча мелочей», «Золотая жила», «Обувь», «Спорттовары», «Все для ремонта», «СтройДом», «Подарки», «Арыш Мае», аптекалар, «Билайн» һәм «Мегафон» мобиль элемент салоннары һәм башкалар кебек махсус кибетләр дә бар.

2022 елда ваклап сату әйләнеше 2 317,4 млн. сум тәшкил иткән. 2023 елгы бәя - 2 551,1 млн. сум. 2024 елда ваклап сату товар әйләнеше 2 695,0 млн. сум күләмендә планлаштырыла. Сәүдә предприятиеләренә сәүдә мәйданы 10,0 мең кв.м.

Районда житештерү өлкәсе житештерү булмаган темплар белән үсеш кичерми. Әмма монда да уңай үзгәрешләр бар. Районда 2 шәхси эшкуар һәм 1 кече предприятие икмәк-күмәч әйберләре пешерә; кече эшкуарлыкның 4 субъекты ит ярымфабрикатлары житештерү белән шөгыйльләнә; Кече урта эшкуарлыкның 15 субъекты жәмәгать туклануында мәшгуль; 2 - жиһаз, тәрәзә житештерү; 1 - керамзитобетон блоklar чыгару белән.

Хезмәт күрсәтү өлкәсе техник хезмәт күрсәтү һәм автомашиналарны ремонтлау, көнкүреш техникасын ремонтлау һәм техник хезмәт күрсәтү, агач материалларын кисү, фото хезмәтләре, чәчтараш хезмәтләре, шәхси киём тегү, портьер, кунакханә бизнесы, кунакчыллык өлкәсе кебек эшчәнлек төрләре белән күрсәтелә.

Моннан тыш, түбәндәге эшчәнлек төрләрендә буш урыннар бар: ташу хезмәте, юридик хезмәтләр, консалтинг, сайтлар эшләү, клининг хезмәтләре.

4. Кулланучылар базарын үстерү

Спас районының социаль-икътисади үсешендә төп юнәлешләр: авыл хужалыгы, кунакчыллык һәм туристлык хезмәтләре күрсәтү өлкәсе, эшчәнлекнең барлык өлкәләрендә кече һәм урта бизнесны үстерү.

Спас муниципаль районының авыл хужалыгы жириләре өлеше республиканың авыл хужалыгы жириләренә 2,8 процентын тәшкил итә, яки 108,6 мең гектар, сөрүлек мәйданы 93,4 мең гектар тәшкил итә. Авыл хужалыгы жириләренә 50% тан артыгы КФХ өлешенә туры килә (48,0 мең га).

«Агосәнәгать комплексын үстерү» өстенлекле милли проекты гамәлдә булган елларда районда үсеш өч төп юнәлеш буенча барган:

- терлекчелек комплексларын реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә инвестиция кредитлары буенча процент ставкаларын субсидияләү, техника, жиһазлар, нәселле терлек һәм башка чараларны лизинг буенча китерү хисабына терлекчелекне тизләтелгән үстерү;

- шәхси ярдәмче хужалыklar һәм крестьян (фермер) хужалыклары житештерүне үстерүгә кредитлар һәм заемнар буенча процент ставкаларын субсидияләү исәбенә хужалык итүнең кече рәвешләрен үстерүне стимуллаштыру;

- торақ төзелешен (сатып алуны) ташламалы кредитлау, торақ төзүгә (сатып алуға) субсидияләр бирү һәм башка чаралар исәбенә авылда яшә белгечләренә (яисә аларның гаиләләрен) һәркем сатып алырлык торақ белән тәэмин итү.

Кече хужалык формаларына ярдәм итү программасы алар житештергән продукцияне сатуны арттыруны күздә тотта.

Авыл хужалыгын механизацияләү зур икътисади әһәмияткә ия, чөнки хезмәт житештерүчәнлеген арттыра, продукциянең үзкыйммәтен киметә,

эшләрне башкару вакытын кыскарта. Авыл хужалыгын механизацияләү белән авыл хужалыгы житештерү культурасын арттыру процессы фән һәм техниканың яңа казанышларын куллану, прогрессив технологияне үزلәштерү, авыл хужалыгын алга таба интенсификацияләү тыгыз бәйләнгән.

Районның азык - төлек базасын торгызу һәм үстерүнең төп факторларының берсе булып авыл хужалыгы товар житештерүчеләренең техник жиһазлануын арттыру, матди-техник базаны һәм авыл хужалыгы житештерүенә сервис хезмәте күрсәтүне үстерү тора..

Машина – трактор паркы 2023 елда 15 берәмлек энергия белән тулган яңа тракторлар, 12 берәмлек ашлык жыю комбайны һәм башка авыл хужалыгы техникасы белән яңартылган. 2023 елда авыл хужалыгы тармагына инвестицияләр 500 млн.сум тирәсе тәшкил итте.

КФХның ашлык складларын төзүгә һәм реконструкцияләүгә инвестицияләре 83 млн. сум тәшкил итте. «Болгар» ЖЧЖ хужалыгында газ үткәрделәр һәм ашлык киптерү жайланмасы сатып алдылар, 2024 елда ыңдыр табакларын заманча киптерү жайланмасы белән төзеп бетерү планлаштырыла.

Авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү күләме арта. Район территориясендә көнбагыш орлыкларыннан майны салкын сыгу буенча ике цех эшли. Продукция районда да, районнан читтә дә ихтыяж белән файдалана. Ике он тарту заводы эшли, районда икмәк үз житештергән оннан пешерелә.

Район территориясендә 56 крестьян - фермер хужалыгы, 17 гаилә фермасы һәм 25 мини-ферма эшли.

Катлаулы икътисади вәзгыятькә карамастан, авыл хужалыгы товарлары житештерүчеләргә 119 млн. сумлык субсидияләр рәвешендә финанс ярдәме күрсәтелде.

2024 елның 1 гыйнварына авыл хужалыгы оешмаларында, эре һәм урта фермер хужалыкларында эре мөгезле терлекләр саны 2 962 баш тәшкил итә, шул исәптән савым сыерлары 1 204 берәмлек.

Атна саен Болгар шәһәрендә ял көннәре ярминкәләре үткәрелә, анда Спас районының шәхси эшмәкәрләре һәм башка шәһәр кешеләре көндәлек ихтыяж товарларын, авыл хужалыгы продукциясен һәм шәхси ярдәмче хужалыклардан саталар. Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары Болгар һәм Казан шәһәрләрендә уздырыла торган авыл хужалыгы ярминкәләрендә актив катнашалар. Ярминкә чараларында продукция сату күләме 16,0 млн. сум тәшкил итә. 2024-2028 елларда алга таба ярминкә чараларын үткәрү планлаштырыла.

Спас муниципаль районының тарихи һәм табигый потенциалы республикада иң байлар рәтенә керә. Нәкъ менә монда мәдәни-тарихи мирасның төп истәлекләренең берсе – Болгар шәһәрчеге урнашкан, ул Урта гасыр Болгариясенең данын һәм горурлыгын тәшкил иткән борыңгы шәһәр калдыклары.

Болгар тарихи-архитектура музей-тыюлыгын торгызу буенча зур эш башкарылган. «Мәдәни мирас – Зөя утрау-шәһәре һәм борыңгы Болгар 2010-2013 елларга» комплекслы проекты кысаларында 922 елда Идел буе болгарлары тарафыннан дәүләт дине буларак ислам динен кабул итү хөрмәтенә истәлекле билге, "Ак мәчет" комплексы, Икмәк музейе кебек объектлар фай-

далануга тапшырылды - Казан татарлары һәм болгарларының көнкүреше һәм хужалыгының этнографик үзенчәлекләрен күрсәтеп, бөтен игенчелек циклын торгызу өчен интерактив музей, «Табиб йорты», «Һөнәрчелек остаханәләре» музей-туристик комплексы, «Хан сарае» архитектура һәйкәле, Елга вокзалы функциясе белән Болгар цивилизациясе музей, Халыкара археологик тикшеренүләр үзәге. Болгар тарихи-архитектура музей-тыюлыгы дөньяда урта гасыр мөселман архитектурасының иң төньяк һәйкәле, XIII-XIV гасыр уртасындагы болгар-татар архитектурасының уникаль һәм бердәнбер үрнәге булып тора. Дөньяда кыйммәтле тарихи һәйкәл буларак аналоглары юк, ул юкка чыккан дәүләтләр (Волга Болгариясе, Золотая Орда), юкка чыккан мәдәният, яшәү рәвеше һәм XXV гасырлар дәвамында Мәдәният, архитектура үсешенә белем уку йогынтысы ясаган. 2014 елда Болгар тарихи-архитектура комплексы ЮНЕСКОның 1002 Бөтендөнья мәдәни мирасы объекты булды.

2023 елда Спас муниципаль районына 868,2 мең турист килгән. Соңгы елларда туристлар агымы шактый артты.

(мең кеше)				
2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
530,3	199,2	583,3	832,3	868,2

2024 елда туристлар агымы 800 мең кеше – гасырдан ким булмас дип көтелә.

Ике бөек Кама һәм Волга елгаларының уникаль табигый ландшафты һәм тоташуы рекреацион хезмәтләр һәм туризм үсешенә ярдәм итә.

Район буенча яңа туристик маршрутлар оештыру, авыл туризмын үстерү, ял көннәре турлары, гөмбә һәм жыләк жыю мөмкинлегенә бар. Елның теләсә кайсы вакытында Балык тоту һәм аучылык туризмы булу һәм мөмкинлегенә районның жәлеп итүчәнлеген тагын да арттыра. Бу юнәлеш буенча авыл жирлекләре башлыклары эш алып бара.

Инвестор Өч күл авыл жирлегендә 7 гектар мәйданда Дөя фермасы төзегән, хәзер анда 65 дөя тора. Дөя йоннарын беренчел эшкәртү буенча производство төзелә. Бинаны тегү фабрикасы итеп реконструкцияләү тәмамлана, анда дөя йоныннан эшләнмәләр житештерү булачак.

Дөя сөтеннән сабын ясауның борынгы технологиясе кабатлана. Дөя сөтеннән косметиканың тулы циклын житештерү буенча эшләр башланган. Косметика булдырылган, тестлау Санкт-Петербургда контракт предприятие-сендә тәмамланган. 2024 елның 4 кварталында производствоны Болгарга күчерү.

50дән артык шәхси эшмәкәр тыюлык һәм Икмәк музей территориясендә урнашкан стационар булмаган сәүдә объектларында сувенир продукциясе житештерү һәм сату буенча эшчәнлек алып бара. Район эшкүарлары велосипедлар, самокатлар прокаты һәм су буйлап йөрү буенча хезмәтләр күрсәтәләр. 2024 елда район территориясендә сувенир продукциясен сатучы тагын берничә нокта ачу планлаштырыла.

21 жәмәгать туклануы ноктасы эшен дөвам итә, 1 400дән артык утыру урыны хезмәт күрсәтә. 2023 елның декабрендә Болгар шәһәрәндә 200 урынга исәпләнгән «Найля» хәләле- кафе ачылды.

2023 елда Ржавец авылында 34 урынга исәпләнгән Балык тоту базасы төзелә, 110 урынга исәпләнгән ике катлы корпус төзелеше тәмамлана.

Борынгы Болгар шәһәрәнә килүче туристлар агымын арттыру өчен 150 номерга 3 йолдызлы кунакханә комплексы төзелә. Хәзерге вакытта төзелеш-монтаж эшләре алып барыла.

2018 елның көзәндә "КОЛ ГАЛИ РЕЗОРТ и СПА" кунакханә комплексы эшчәнлеген тормышка ашыра башлады - гаилә өчен дә, шәхси, туристлык ялы өчен дә күпфункцияле һәм билгеләнгән. Комплекс инфраструктурасына 300 кешегә 149 уңайлы кунак номеры, конференция заллары, ресторанны керә.

Дүрт – биш палубалы теплоходлар керү өчен Волга елгасы төбен тирәнәйтү буенча эшләп башкарыла. 2023 елда 187 круиз теплоходы, туристлар белән 229 махсус метеор кабул ителгән, 2237 туристик автобус килгән.

20 елдан артык борынгы Болгар территориясендә Идел буе Болгариясенә дөүләт дине буларак Исламны рәсми-алл кабул итү истәлегенә Ел саен Россиянең төрле төбәкләреннән күп санлы мөселманнарны жәлеп итүче «Изге Болгар жыены» (изге Болгарда жыелыш) тантаналы чаралары үткөрелә. 2023 елда 20 мең кеше катнашты.

2023 елның 15 июлендә Болгар музей-тыюлыгы территориясендә 61 мең кеше катнашкан «Яңарыш: эпос заманча укуда» фестивалә ачыла. 9 көн дөвамында Болгар халкы һәм кунаклары кызыклы театр спектакльләрен күрә алдылар.

Туристлар, шәһәр кунаклары Ржавец поселогы территориясендә балыкчылык-аучылык, авыл туризмы элементлары булган «Казачья Усадьба» ял базасы төзелде, анда 140 кеше кунарга мөмкин. Базар икътисадына күчү белән кулланучылар кооперациясе позицияләрен югалтмый, халыкны, беренче чиратта авыл халкын, беренче кирәкле товарлар белән тәмин итү буенча төп бурычын үтәвен дөвам итә.

Кулланучылар жәмгыяте Спасский Опторг һәм ЖЧЖ Спасский Торг район территориясендә 26 сөүдә ноктасында, шул исәптән авыл жирлегендәге 22 кибеттә, шәһәрдәге 4 кибеттә ваклап сатуны гәмәлгә ашыралар.

Лизинг буенча 2 автокибет алдык, аларда аз кеше яшәгән һәм район үзәгеннән ерак урнашкан пунктларда күчмә сөүдә алып барыла, беренче кирәкле товарларны реалы рәвештә кычкыралар, шулай ук халыкның шәхси заявканын үтиләр. Шулай ук Казан шәһәрәндә ярминкәләрдә даими катнашалар.

Ел саен «Спас Опторгы» ЖББ район үзәкләреннән 11 километр ераклыкта урнашкан ерак һәм аз торак авыл пунктларына товарларны китерү белән бәйлә кулланучылар кооперациясе оешмаларының чыгымнары өлешен каплауга Татарстан Республикасы бюджетыннан субсидия бирелә. 2023 елда 600 мең сум күләмендә субсидия алынган.

2024-2028 елларда шулай ук аз халыклы һәм район үзегеннән ерак пунктларда күчмә сәүдә итү планлаштырыла.

Икътисадның барлык өлкәләрендә эшчәнлекне гәмәлгә ашыру максатыннан 2024-2028 елларда үсеп килүче буын белән мэгариф-тәрбия юнәлешендәге очрашулар, конференцияләр, съездлар һәм фестивальләр үткәру планлаштырыла.

Агымдагы елда 140 урынга исәпләнгән 4 йорттан торган шөһөр читендәге кунакханә төзү проектын гәмәлгә ашыруга керештеләр.

Шөхси эшмәкәрләр Болгар шөһәрәндә өч сәүдә үзәге төзи башлаган. 2024 елда файдалануга тапшыру.

Кече һәм урта бизнес субъектлары алдында барлык эшчәнлек төрләре буенча күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын арттыру бурычы тора.

Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм итү өчен 2024-2028 елларда халык, туристлар, кунаклар арасында булган проблемаларны ачыклау буенча сораштырулар үткәреләчәк.

Кече һәм урта эшкуарлык субъектларынан жирле бюджетка салым керүен анализлаганда уңай динамика күзәтелә.

Таблица 2

Күрсәткечләрнең атамалары	2020 ел (факт)	2021 ел (факт)	2022 ел (факт)	2023 ел (факт)
Жирле бюджетка салым һәм салым булмаган түләүләр керүе барлыгы мең сум	242 820,60	266 608,90	299 372,60	326 975,90
шул исәптән:				
кече һәм урта предприятиеләрдән (мең сум)	56 663,00	63 395,80	64 882,10	70 011,20
физик затлар керемәнә салым (мең сум)	170 541,20	180 779,50	204 344,70	220 655,20
узган елга (%)	101,1	106,0	113,0	108,0

Әгәр 2020 елда кече һәм урта предприятиеләрдән 56 663,0 мең сум салым һәм салым булмаган түләүләр кергән булса, 2023 елда керемнәр 23,6% ка арткан һәм 70 011,2 мең сум тәшкит иткән. Кече һәм урта эшкуарлык субъектларынан кергән салым һәм салым булмаган түләүләр өләше район бюджетына кергән салым һәм салым булмаган түләүләрнең гомуми суммасының 21,4 процентын тәшкит итә. 2026 елда кече һәм урта эшкуарлык субъектларынан кергән салым һәм салым булмаган түләүләр өләше 22,5% көтелә. 2028 елга күрсәтелгән хезмәтләр күләмен арттыру, яңа эш урыннары булдыру хисабына 25% ка кадәр арттыру планлаштырыла.

5. Яшьләр арасында эшкуарлыкны үстерү

2007 елдан бирле яшьләр арасында эшмәкәрлек үсеше кысаларында Болгарның 2 нче урта гомуми белем бирү мәктәбендә мәктәп бизнес-компаниясе эшли, аның ярдәмендә күп кенә мәктәп укучылары эшкуарлык

өлкәсендә башлангыч белемнәр алдылар. Уңышлы эшләү максатыннан, компания житәкчесе, технология укытучысы О.В. Выжленкова һәм анда катнашучылар укучыларның эшкуарлык сәләтләрен үстерү буенча семинарларда, конференцияләрдә, фестивальләрдә һәм слётларда катнаша.

Мәктәп бизнесын үстерүдә компанияләрнең конкурслары зур әһәмиәткә ия. Биредә балалар көндәшлек рухы белән корылалар, төрле дәрәжәдәге чараларда катнашу тәҗрибәсе алалар, яңа идеяләр өчен нигез табалар.

Ел саен бизнес-компания бизнесның яңа идеяләрен уйлап таба, үз товарларын сата, хәйрия ярминкәләрендә катнаша. Хәзерге вакытта мәктәп бизнес-компаниясендә катнашучы, үзенең финанс белемен күтәрү һәм эшкуарлык өлкәсендә белем алу мөмкинлеге буларак, мәктәп компаниясендә эш тәҗрибәсе турында республика фәнни-гамәли конференциясенә эш яза.

Алга таба мәктәп бизнес-компаниясенең конкурсларда, ярминкәләрдә, ярышларда һәм семинарларда катнашу буенча зур планнары бар.

Ел саен Спас муниципаль районы мәктәпләрендә 9-11 сыйныф укучылары өчен эшкуарлык дәрәсләре циклы уза.

Әлеге дәрәсләрнең максаты - эшкуарлык эшчәнлеген популярлаштыру. Бизнес белән һәркем шөгыйльәнә алмый, ә дәрәсләр - укучыларның эшкуарлык сәләтләрен ачу мөмкинлеге.

Бурычлар:

- Эшкуарлык эшчәнлегенә укучыларны җәлеп итү
- шәһәр өлкәннәрен генә түгел, авыл өлкәннәрен дә бизнес алып баруның уңышлы мисаллары белән таныштыру
- Укучыларның район агрохужалыклары һәм оешмалары житәкчеләре белән турыдан-туры аралашуы.

Укучылар бизнес-бергәлек вәкилләре белән очраша, бизнес булдыруның һәм үстерүнең уңышлы мисаллары турында фикер алыша, сораулар бирә, кыенлыкларны жиңеп чыгу юллары һәм яхшы нәтиҗәгә ирешү юллары турында фикер алыша ала.

8-11 нче сыйныф укучылары - аграр сыйныфлар, энергия классы һәм «Промхимтех» сыйныфы укучылары өчен «Мәктәп бизнес-старты» эшлекле уены үткәрелде, ул эшкуарлык күнекмәләрен үстерүгә юнәлтелде. Әлеге уенны үткәрү кысаларында балалар бизнес-план төзәргә, үзләренең бизнес-планының резюмесын булдырырга, табышны санарга өйрәнделәр.

Моннан тыш, социаль-иқтисади профильдәге укучылар белән эшкуарлык циклы кысаларында берничә чара үткәрелә:

- «Эшмәкәрлек нигезләре» электив курсы,
- эшлекле уеннар һәм квестлар,
- «акчага мөнәсәбәт», «хыяллар чыңга аша», «яшь эшмәкәр» сыйныф сәгатьләре,
- практикумнар,
- шәһәр һәм район предприятиеләренә экскурсияләр,
- шәһәр һәм авылның уңышлы эшкуарлары белән очрашулар.

Барлык санап үтелгән чаралар мәктәп укучыларына эшкуарлык эшчәнлегә өлкәсендә белем алуға юнәлдерелгән. Чараларда катнашып, һәр

укучы конкуренциянең нәрсә икәннен, предприятиеләрнең эшчәнлек механизмын аңларга, хужалык партнерлары белән үзара мөнәсәбәтләр принциптарын аңларга, эшкуарлык эшчәнлегенең юридик аспектларын характеристикаларга өйрәнә.

Шулай ук укучылар жәмгыять белеме һәм технология дәресләрендә эшкуарлык эшчәнлеге турында файдалы һәм кызыклы материал алалар.

Район территориясендә түбәндәге белгечлекләр буенча «Спас тармак технологияләре техникумы» ДБББУ эшчәнлеген алып бара:

- авыл хужалыгы техникасын һәм жиһазларын эксплуатацияләү һәм ремонтлау;
- автомобиль транспортына техник хезмәт күрсәтү һәм ремонтлау;
- жәмәгать туклануы продукциясе технологиясе;
- авыл хужалыгы житештерүенең тракторчы-машинисты;
- пешекче һәм кондитер эше;
- кунакханә эше;
- туризм һәм кунакчыллык.

«Спас тармак технологияләре техникумы» дәүләт бюджет һөнәри белем бирү учреждениесендә яшьләрне эшкуарлыкка жәлеп итүгә ярдәм итә торган чаралар уздырыла, шул исәптән укыту, мәгълүмати тәмин итү, конкурслар һәм ярышлар, конференцияләр һәм башкалар.

«Спас тармак технологияләре техникумы» ДБББУ (ГБПОУ) мөгаллимнәре «Кече эшмәкәрлек оештыру» программасы буенча зур эш алып баралар. 2023-2024 уку елында укытучылар һәм студентлар төрле чараларда катнаштылар һәм яхшы нәтижеләргә ирештеләр:

Чараның исеме	Студентның ФИО	Укытучының (житәкченең) ФИО	Үткөрү урыны	Нәтижә
Студентларның «Профессионалитет: һөнәри уңыш формуласы» V Бөтенроссия проектлары конкурсы	Прокофьева Анастасия	Маркарян Ю.А., Лазутина Н.Е.	ГАПОУ «Г.И. Усманов исемендәге Чистай авыл хужалыгы техникумы» Чистай шәһәре.	«Иң яхшы гамәли проект» юнәлешендә 2 нче дәрәжә дипломы
«Профессионалитет: һөнәри уңыш формуласы» Студентлар проектларының V Бөтенроссия конкурсы кысасында «Профессионалитет» яңа белем бирү технологиясен кулланып, белем бирү процессын оештыру-методик озата	-	Маркарян Ю.А.	ГАПОУ «Г.И. Усманов исемендәге Чистай авыл хужалыгы техникумы» Чистай шәһәре.	Сертификат

бару» семинар-практикумы				
«Профессионалитет: һөнәри уңыш формуласы» V Бөтөнроссия студентлар проектлары конкурсы	Евдокимова Кристина, Майорова Виктория	Андреянова С.А., Палагина Л.В.	ГАПОУ «Г.И. Усманов исемендәге Чистай авыл хужалыгы техникумы» Чистай шәһәре.	«Иң яхшы социаль проект» юнәлешендә 2 дәрәжә Диплом
Туризм индустриясендә һәм хезмәт күрсәтү өлкәсендә эшкуарлык буенча төбәк-ара кейс-чемпионат	Аверьянов Альберт, Гинатуллина Аделина	Храменкова А.А., Халиуллина Р.Р.	ГАПОУ «Г.И. Усманов исемендәге Чистай авыл хужалыгы техникумы» Чистай шәһәре.	3 урын өчен Диплом
Финанс грамоталылыгы буенча иң яхшы дәрес	-	Храменкова А.А.	Россия Федерациясе Үзәк банкының Идел-Вятка баш идарәсе Татарстан Республикасы буенча Милли банкы	«Һөнәри белем бирү оешмаларында финанс грамоталылыгы буенча иң яхшы дәрес» номи нациясендә 3 урын өчен Диплом

Кече бизнеска күбрәк кешене жәлеп итү максатыннан квартал саен гомуми белем бирү мәктәпләре базасында, Спас тармак технологияләре техникумында, Балалар ижат йортында кече бизнесны популярлаштыру һәм үстерү, Эшкуарлыкка ярдәм итү чаралары һәм формалары буенча сыйныфтан тыш дәресләр үткәрү, тәҗрибәле шәхси эшмәкәрләр белән очрашулар, мастер-класслар үткәрү планлаштырыла.

6. Сәнәгать паркын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү

Спас муниципаль районы территориясендә аккредитацияләнган шәхси сәнәгать паркы эшләп килә. Хәзерге вакытта елга, диңгез балыкларын эшкәртү, тимер-бетон эшләнмәләр житештерү, агач эшкәртү, металл ватыклары жыю һәм чыгару, ташу хезмәтләре күрсәтү белән шөгыйльләнүче 6 резидент үз эшчәнлеген алып бара.

Эш урыннары саны 44. 2023 елда резидентлар әйләнеше 71,5 млн. сум тәшкил итә (2022 елда - 63,1 млн. сум).

2024 елда резидентлар әйләнеше 80,0 млн. сумга кадәр үсәчәк.

«Болгаррыбпродукт» ЖЧЖ 2018 елда елга һәм диңгез балыкларын эшкәртү буенча мини заводны эшләтеп жиберде, 7 эш урыны булдырылды. Инвестицияләр 7 млн. сум тирәсе тәшкил итә.

Сәнэгать паркы территориясендә яңа производстволар урнаштыру мөмкинлеге бар, житештерү күчемсез милекнең буш мәйданы 3,0 мең кв. м тәшкил итә.

«Регионстрой» ЖЧЖ идарәче компаниясе сәнэгать паркы территориясенә яңа резидентларны жәлеп итү буенча эшли.

Сәнэгать парклары биләгән һәм әлеге статусны раслаучы документ булган жир участокларына карата оешмалар жир салымы түләүдән азат ителә.

Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгы белән килешү төзегән сәнэгать паркы резидентлары дәүләт ярдәме чараларыннан файдалана ала (электр энергиясенә чыгымнарны каплауга субсидияләр һәм транспорт салымы һәм милеккә салым буенча салым преференцияләре).

7. Халыкның үзмәшгульлеге

«Үзмәшгульлеккә ярдәм итү» программасы хезмәт базарында киеренклекне киметү буенча төп чараларның берсе булып тора. Әлеге программа кысаларында эшсез калган кешенең үз бизнесын төзү мөмкинлеге бар үзләрен һәм башкаларны эш белән тәмин итү, бу аеруча авыл жирлегендә актуаль, анда эшкә урнашу өчен эш урыннары житми. Әлеге программа халык арасында зур популярлык белән файдалана. Әлеге программа кысаларында Спас районында 2015-2023 елларда 25 кеше үз бизнесын оештырган.

2020 елда 2 кеше фото хезмәтләр күрсәтү һәм терлекчелек продукциясе житештерү буенча бизнес оештырды. 2021 елда 1 кеше фото хезмәтләре күрсәтү буенча. 2022 елда 1 кеше косметика хезмәтләре күрсәтү буенча. 2023 елда 2 кеше маникюр хезмәтләре күрсәтү һәм бухгалтерлык хисабы өлкәсендә хезмәтләр күрсәтү.

2024 елда «үзмәшгульлеккә ярдәм» программасы кысаларында Татарстан Республикасы бюджетыннан 2 эшсезне бизнес ачуга финанслау планлаштырыла. Моның өчен кызыксынучы үзмәшгуль, рәсмиләштерелмәгән эшлекле кешеләрне эзләчәкбез, аларга хокукый салым һәм башка мәсьәләләр буенча консультацияләр бирәчәкбез.

2019 елдан "Һөнәри керемгә салым" гражданнар өчен махсус салым режимын кулланырга мөмкин. Махсус салым режимын, товарларны житештерә яисә яллы хезмәт кулланмыйча хезмәт күрсәтә торган шәхси эшмәкәрләргә дә кертеп, физик затлар да куллана ала.

Бу махсус режимны куллануга, шул исәптән, үзмәшгульләр өчен махсус режим өчен билгеләнгән таләпләрне үтәү шарты белән, гамәлдәге шәхси эшмәкәрләр дә күчә ала.

Үзмәшгуль гражданнар статусына районның 1255 кешесе ия, 2022 ел белән чагыштырганда үзмәшгульләр саны 234 кешегә арткан.

Үзмәшгульләр хезмәт күрсәтү өлкәсендә эшлиләр - бу автомобильләргә ремонт һәм хезмәт күрсәтү, чәчтарапханә, косметология хезмәтләре күрсәтү, репетиторлык, экскурсияләр үткөрү.

8. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына, шул исәптән социаль эшмәкәрлеккә милек ярдәме

Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына, үзмәшгуль гражданнырга, шул исәптән социаль эшқуарлыкка милек ярдәме жириле үзидарә органнары эшчәнлегенең кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү буенча өстенлекле юнәлешләренең берсе булып тора.

Кече эшқуарлык субъектларына, шул исәптән социаль эшқуарлыкка мөлкәти ярдәм күрсәтү муниципаль мөлкәтне хужалык әйләнешенә жәлеп итүгә, кече һәм урта бизнесның мөлкәти базасын ныгытуга ярдәм итә, аренда түләүләре керү, шулай ук арендаторлар тарафыннан милекне сатып алу хисабына бюджет керемән арттыра.

Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Башкарма комитетының 2019 елның 10 октябрәндәге 710 номерлы карары белән Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшқуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү мәсьәләләре буенча эшче төркем төзелде.

Милек ярдәме максаты-Спас муниципаль районы территориясендә кече һәм урта бизнесны, шул исәптән социаль эшқуарлыкны үстерүне районның Мөлкәт потенциалын куллану хисабына стимуллаштыру.

Милек ярдәме бурычлары булып:

- Спас муниципаль районының кече урта эшқуарлык субъектларына бирелергә тиешле мөлкәт исемлегендә муниципаль мөлкәт санын арттыру (алга таба-исемлек);
- исемлеккә кертелә торган мөлкәт составын киңәйтү, аның сыйфатын яхшырту;
- исемлектәге килешүләр нигезендә кече урта эшқуарлык субъектларына озак вакытлы милек (файдалану) итеп бирелә торган мөлкәт күләмен арттыру;
- милекне арендага бирүнең ташламалы тәртибен камилләштерү;
- милекне милеккә (файдалануга) бирү процедураларының гадиләштерелүен һәм ачыклығын арттыру.

Спас муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында «Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына мөлкәти ярдәм» юнәлеше буенча кече һәм урта эшқуарлык субъектларына киләчәктә мондый мөлкәтне кече һәм урта эшқуарлык субъектлары, шул исәптән социаль эшқуарлык субъектлары тарафыннан куллану максатларында кече һәм урта эшқуарлык субъектларына мөлкәткә ярдәм күрсәтү өлкәсендә норматив хокукый актлар урнаштырылган бүлек булдырылды.

Исемлекне яңа мөлкәт белән тулыландыру, таләп ителмәгән мөлкәтне бетерү, исемлекне тулыландыру турында тәкъдим формалаштыру өчен яраклы, файдаланылмый торган яки билгеләнгән максат буенча кулланылмый торган муниципаль мөлкәт ачыкланган саен башкарыла. Эшче төркем мондый тәкъдимнәрне жыюны һәм карауны контрольдә тотачак.

Әлеге чара кысаларында ел саен муниципаль милек исемлекләрендәге милек объектлары санын база күрсәткеченә 10% ка арттыру күздә тотыла.

Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына, шул исәптән социаль эшмәкәрлек субъектларына мөлкәт ярдәме күрсәтү бунча максатчан күрсәткеч

№ п/п	Максатчан күрсәткеч	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел
1	Муниципаль милек (берәмлек-ләр)исемлекләрендә милек объектлары санының ел саен 10% тан да ким булмаган күләмдә артуы	10	11	12	13	14

9. Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына «кече һәм урта кабул итүгә эзерлек һәм шәхси эшқуарлык инициативасына ярдәм»милли проекты кысаларында ярдәм күрсәтү

«Кече һәм урта эшқуарлык һәм шәхси эшқуарлык инициативасына ярдәм итү» милли проектының максаты - бизнеска аның үсешенә барлык этаптарында ярдәм итү: старт идеясеннән алып экспортка чыгуга кадәр, кече һәм урта эшқуарлык субъектларының финанс ресурсларына, шул исәптән ташламалы финанслауга керүләрен киңәйтү.

Проект түбәндәге мәсьәләләргә хәл итәргә тиеш:

- эшқуарлык эшчәнлеген алып бару шартларын яхшырту, шул исәптән контроль-касса техникасын кулланучы эшқуарлар өчен салым хисабын гадиләштерү;
- кече һәм урта эшқуарлык субъектларының, шул исәптән шәхси эшмәкәрләргә житештерү һәм сату эшчәнлегенә ярдәм итүгә юнәлдерелгән цифрлы платформа булдыру;
- кече һәм урта эшқуарлык субъектларынан, шул исәптән шәхси эшмәкәрләрдән иң эре заказчылар тарафыннан башкарыла торган сатып алулар системасын камилләштерү;
- ташламалы финанслауга керүне жиңеләйтү, шул исәптән ел саен кече һәм урта эшқуарлык субъектларына, шул исәптән шәхси эшмәкәрләргә бирелә торган ташламалы кредитлар күләмен арттыру;
- кече һәм урта эшқуарлык субъектларын, шул исәптән шәхси эшқуарларны, шул исәптән инфраструктура һәм ярдәм сервисларын акселерацияләү системасын булдыру, шулай ук аларны шәһәр мохитен төзекләндерү, фәнни-технологик өлкә, социаль өлкә һәм экология кебек өлкәләрдә тизләтелгән үстерү;
- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары булган экспортерларга, шул исәптән шәхси эшмәкәрләргә ярдәм итү системасын модернизацияләү, чимал булмаган экспортның гомуми күләмдә мондый экспортерларның өлешен 10 проценттан да ким булмаган күләмдә арттыру;
- фермерларга ярдәм итү системасын булдыру һәм авыл кооперациясен үстерү;
- Россия Федерациясе Салым органнарына сату турында мәгълүматны автомат режимда тапшыруны, хисап бирү бурычыннан азат итүне, шулай ук иминият

взносларын үз эченә алган керемнән бердәм түләү түләүне күздә тоткан салым салуның яңа режимын булдыру аша үзмәшгуль гражданныр тарафыннан эшчәнлекне гамәлгә ашыруның уңай шартларын тәмин итү.

Милли проект бизнес үсешенә барлык этапларында идея барлыкка килүдән алып экспортка чыгуға кадәр: финанс, милек, мәгариф һәм башкаларға ярдәм итү өчен кирәкле чаралар тәкъдим итә. Сүз кредит буенча ташламалы ставка, микрозайм яки дәүләт гарантиясе астында кредит алу мөмкинлеге турында бара. Финанс хезмәтләренән тыш, лизингга жиһазлар алырга, шулай ук Агро ярдәм алырга, сәнәгать паркы резиденты булырга, эре заказчыларны сатып алуда һәм башка юнәлешләрдә катнашырга мөмкин.

Үз продукциясен чит илләргә этәрүче эшмәкәрләр өчен «Минем бизнес» үзәкләре базасында Экспортка ярдәм итү үзәкләре булдырылган. Аларда эшмәкәрләр сату географиясен арттырырга һәм бизнесны киңәйтәргә мөмкинлек бирә торган финанс һәм финанс булмаган хезмәтләр алырга мөмкин. Бу эшмәкәрләр тарафыннан экспорт контрактлары төзүгә, патент ясауда ярдәм итүгә, экспорт аналитикасына ярдәм итә торган күргәзмәләр һәм бизнес-миссияләр оешмасы, шулай ук иминиятләштерү, халыкара күргәзмәләрдә катнашу өчен түләү һәм башкалар.

«Мойбизнес.рф» порталында кече һәм урта бизнеска кагылышлы теләсә нинди сорауга җаваплар табарга мөмкин. Биредә сез эшкуарларга ярдәм итү чаралары, шул исәптән кризиска каршы чаралар, шулай ук яқындагы форумнар, вебинарлар һәм чаралар даталары турында барысын да белерсез.

Порталда кече эшмәкәрлеккә ярдәм итү инфраструктурасы картасы бар <https://мойбизнес.рф/centers/>, "Минем бизнес" үзәкләре адреслары күрсәтелгән. Төп биттә <https://мойбизнес.рф/anticrisis/v-regionakh-zapustili-goryachie-linii-dlya-podderzhki-biznesa-vo-vremya-pandemi> эшмәкәрләренә ярдәм итү өчен "кайнар линия" телефоннарын карарга була.

Кече һәм урта эшкуарлыкның дәүләт цифрлы платформасында <https://msp.рф/> онлайн-форматта "Мой бизнес" үзәкләре хезмәтләрен алырга мөмкин. Бу кече һәм урта эшкуарлык инфраструктурасы белгечләре белән консультацияләр, ташламалы кредитларга заявка бирү, банк гарантияләре алу яки рефинанслау мөмкинлеге, дәүләт мөлкәтен ташламалы арендау турында белү, э алга таба "бер тәрәзә" режимында бизнесны теркәү, юридик озату, бизнес-процессларны оптимальләштерү, бухучев алып бару һәм башка бик күп сервислардан файдалану.

Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары түбәндәгеләргә исәп тотарга мөмкин:

- федераль ярдәм чаралары;
- кече һәм урта эшкуарлыкның еллык 0,1 %тан $\frac{1}{2}$ ка кадәр төп ставкасының микрозаймнары;
- 20 млн. сумга кадәр лизинг ярдәме;
- кредит суммасының 70 %ына кадәр өлеше белән поручительлек 70 млн. сумга кадәр;
- кече һәм урта эшкуарлыкны Россия экспорт үзәгеннән һәм экспортны яклау үзәгеннән экспортка ярдәм чаралары;

- Эш башлаучы һәм социаль эшқуарлар сәнэгать парклары резидентларына грант ярдәме күрсәтү;
- кече һәм урта эшқуарлыкның, үз-үзен эш белән тәмин итүче һәм физик затларның финанс булмаган хезмәт күрсәтүләре.

10. «Туризм һәм кунакчылык индустриясе» милли проектының гамәлгә ашыру.

Милли проект: "Туризм һәм кунакчылык индустриясе" өч юнәлеш буенча башкарыла:

- 1) туристлык инфраструктурасын үстерү
- 2) туристлык хезмәтләренәң уңайлылығын арттыру
- 3) туризм өлкәсендә идарә итүне камилләштерү.

Ил төбәкләрендә милли проект инструментлары ярдәмендә туристлык инфраструктурасы актив яңартыла һәм булдырыла. Алар арасында кунакханә һәм шифаханәләрне төзүгә һәм реконструкцияләүгә ташламалы кредитлар бирү; эшқуарлык инициативаларына грант ярдәме күрсәтү; модульле кунакханәләр төзүгә субсидия; туристлык кластерларына тәмин итүче инфраструктура төзү, шулай ук туристлык территорияләренәң мастер-планнарын эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм дөүләт-шәхси партнерлык принциплары буенча туристлык инфраструктурасын булдыруга инвестицияләр кертү.

Туристтик инфраструктураны тизләтелгән үстерү, шулай ук илнең табиғый, мәдәни һәм тарихи казанышларының бөтен потенциалын ачу өчен Туризм.РФ корпорациясе төзелгән. Корпорациянең бурычларына илнең туристлык кластерларын формалаштыру, туристлык территорияләренәң мастер-планнарын эшләү һәм үстерү һәм дөүләт-шәхси партнерлык принциплары буенча аларның инфраструктурасын булдыруга инвестицияләр кертү керә.

Район эшқуарлары әлеге милли проект коралларыннан файдалана ала.

II. ТЕРРИТОРИЯНЕҢ ИНВЕСТИЦИОН ЖӘЛЕП ИТҮЧӘНЛЕГЕН БӘЯЛӘУ, ЭШҚУАРЛЫКНЫ ҮСТЕРҮ ЮНӘЛЕШЛӘРЕ ҺӘМ КОНКРЕТ ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ

Тарихи рәвештә хәзерге Спас муниципаль районы урнашкан территория һәрвакыт магнит кебек сәүдәгәрләргә, эшлекле һөнәрчеләргә жәлеп иткән. Монның төп сәбәпләре булып уңайлы географик шартлар, башкала статусы, бай һәм юмарт табиғат, шулай ук болгарлар коры жир һәм елга сәүдә юллары ки-селеше булган.

Районның туристлык потенциалын анализлау һәм бәяләү туристларны һәм экскурсантларны жәлеп итә алырлык тулы туристлык-рекреацион хезмәт күрсәтү системасын булдыру өчен, аларны монда берничә көнгә тоткарлау өчен барлык кирәкле алшартлар бар дигән нәтижәгә китерә. Беренче чиратта,

бу тарихи-мәдәни истәлекле урыннар, табигый мохит, икътисади-географик урын (волгадагы туристлык транзит үзәге буларак, шулай ук Казан һәм башка өлкә үзәкләренәң булуы), эре һәм танылган музей-тыюлыкның булуы.

Яңа производстволар булдыру яки булган производстволарның куәтен киңәйтү кысаларында инвестиция эшчәнлеген үстерү ирекле яки тулысынча жәлеп ителмәгән житештерү мәйданнарында мөмкин.

Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында инвестицион климатны яхшырту буенча «Спас муниципаль районы» муниципаль милек һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы тарафыннан файдаланылмаган авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләргә ачыклау буенча эш алып барыла, әлеге участокларны ачыклаганда алар Реестрга кертелә. Алга таба әлеге участокларның хокук ияләре белән куллану буенча эш алып барыла. 2023 елда инвентаризация нәтижеләре буенча өстәмә рәвештә хужалык әйләнешенә 399 гектар авыл хужалыгы билгеләнешендәге жир жәлеп ителгән.

Судка кадәр тәртіптә файдаланылмый торган жир кишәрлекләренә аренда килешүләре өзәлә, алар буенча алга таба әйләнешкә кертү буенча эш алып барыла.

Спас муниципаль районында авыл хужалыгы житештерүе өчен крестьян фермер хужалыкларына жир участоклары бирү буенча киртәләр юк.

Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының 2016 елның 10 октябрендәге 11-5 номерлы карары белән Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының өченче зат хокукларынан азат булган һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектларына, үз-үзенә эшләүче гражданның биләү һәм (яисә) файдалануға бирү өчен билгеләнгән, әлеге исемлеккә яңа объектлар кертү буенча төгәлләштерелә торган мөлкәт исемлегенә расланды.

«Татарстанның мәдәни мирасы: борынгы Болгар шәһәре һәм Зөя утрау-шәһәрлегенә» проектын гамәлгә ашыру нәтижәсендә туризмга аерым игътибар бирелә.

Бүгенгә көндә түбәндәге инвестицион куышлар бар: Болгар шәһәренә бару юлында юл буе сервисын үстерү, заманча ял итү, күңел ачу формаларын оештыру, сувенир продукциясен житештерү, район эчендә экскурсияләр, торақ пунктлар арасында автобус элементәсе, социаль эшмәкәрлекне үстерү.

Шул рәвешле, проблемаларның киләсе исемлеген формалаштырырга мөмкин.

Проблемалар:

- туристлар өчен инфраструктура житештерү үсеш алмаган;
- авыл хужалыгы билгеләнешендәге файдаланылмаган жирләр булу;
- халыкның аз кереме;

- Спас муниципаль районының авыл хужалыгы товар житештерүчеләре тарафыннан төзелгән коткару муниципаль районы эшчәнлегенә төп юнәлешләре буенча кооперация системасы булмау: авыл хужалыгы продукциясен житештерү, өзәләү, саклау, эшкәртү һәм сату.

3 нче таблицада санап үтелгән проблемаларны хәл итү өчен проектлар һәм чаралар исемлегенә китерелгән.

Кече һәм урта эшқуарлыкның инвестицион жәлеп итүчәнлегә һәм эшлекле активлығы өлкәсендәге гамәлләр

№ п/п	Чара	Башкару сроклары	Жаваплы башкаручы
1.	Район икътисадына инвестиция ресурсларын жәлеп итү, инвестиция климатын яхшырту, район территориясендә инвестиция эшчәнлеген үстерү буенча Инвестицион совет төзү	2023	Спас муниципаль районы башкарма комитеты
2.	Кулланылмаган житештерү мәйданнарының, шул исәптән жир кишәрлекләренең реестрын кертү һәм булдыру	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты
3.	Туристлык өлкәсен үстерү: Болгарның тарихи-мәдәни ресурсларына һәм истәлекле урыннарына нигезләнган мәдәни-танышу туризмы	2024-2028	ТР Мәдәният министрлығы, Болгар Дәүләт Тарихи-архитектура музей-тыюлығы, ТР Туризм буенча дәүләт комитеты, Спас муниципаль районы башкарма комитеты
	- Вакыйгалы туризм, берничә вакыйга белән бәйле 922 елда Идел бие болгарларының ислам динен кабул итүе	2024-2028	ТР Мәдәният министрлығы, Болгар Дәүләт Тарихи-архитектура музей-тыюлығы, ТР Туризм буенча дәүләт комитеты, Спас муниципаль районы башкарма комитеты
4.	Туристлык инфраструктурасын формалаштыру: - кунакханәләр, кемпенглар, кунакханә йортлары	2024-2028	ТР Мәдәният министрлығы, ТР Туризм буенча дәүләт комитеты, «Яңарыш» республика фонды Шәхси инвестор
	- жәмәгать туклануы предприятисы	2024-2028	Шәхси инвестор,

	<p>еләре</p> <p>- сувенир продукциясен житештерү һәм сату предприятти- еләре</p> <p>- транспортное обслуживание ту- ристов, в том числе привлечение судоходных компаний</p>	<p>2024-2028</p> <p>2024-2028</p>	<p>Спас муниципаль районы башкарма комитеты Болгар Дәүләт Та- рихи-архитектура музей-тыюлығы, Шәхси инвестор,</p> <p>ТР Транспорт һәм юл хужалыгы ми- нистрлығы, Туризм буенча ТР Дәүләт комитет, Болгар Дәүләт Та- рихи-архитектура музей-тыюлығы, Шәхси инвестор</p>
5.	Музей-тыюлыкның структурасын һәм матди-техник базасын үстерү	2024-2028	ТР Мәдәният ми- нистрлығы, Болгар Дәүләт Та- рихи-архитектура музей-тыюлығы
6.	Музей-тыюлыкның фәнни-мәгариф эшчәнлеген үстерү	2024-2028	ТР Мәдәният ми- нистрлығы, Болгар Дәүләт Та- рихи-архитектура музей-тыюлығы
7.	24 баш сыерга исәпләнгән сөт фермалары төзү, таналар, сыерлар сатып алу	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты, ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек ми- нистрлығы, Шәхси инвестор
8.	Чечү комплексларын сатып алу	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты, ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек ми- нистрлығы, Шәхси инвестор
9.	24 баш эре мөгезле эре терлеккә, шул исәптән 12 савым сыерына гаилә сөт фермасы төзү	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты,

			ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы, Шәхси инвестор
10.	Нәселле хайваннарны сатып алу	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты, ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы, Шәхси инвестор
11.	Энергияне сак тотучы авыл хужалыгы техникасын сатып алу	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты, ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы, Шәхси инвестор
12.	Сөт фермасы жиһазлары сатып алу	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты, ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы, Шәхси инвестор
13.	Иген агымы хужалыгын реконструкцияләү	2024-2028	Спас муниципаль районы башкарма комитеты, ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы, Шәхси инвестор
14.	Сәүдә үзәкләре төзү	2024	Шәхси инвестор
15.	Кунакханәләр, лагерьлар, кунак йортлары төзү	2024-2028	Шәхси инвестор

III. ПРОГРАММАНЫ РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Ресурсларның төп төрләре булып: матди ресурслар, интеллектуаль ресурслар, персонал, Финанслар тора.

Матди ресурслар: бу категориягә житештерү корылмалары, биналар, жиһазлар, транспорт чаралары, сату нокталары һәм тарату челтәрләре кебек физик объектлар керә. Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары әлеге төр ресурслар белән тәэмин ителгән.

Интеллектуаль ресурсларга интеллектуаль милек керә, мәсәлән, сәүдә маркалары, милек хокуклары белән якланган ябык мәгълүмат, патентлар һәм авторлык хокуклары, партнерлык һәм Клиент мәгълүмат базалары. Бу юнәлештә кече һәм урта эшкуарлык субъектларына буш урынны тутырырга кирәк.

Персонал: персонал сайлау - теләсә кайсы бизнес өчен мөһим бурыч. Спас муниципаль районы территориясендә «Спас тармак технологияләре техникумы» дәүләт бюджет һөнәри белем бирү учреждениесе үз эшчәнлеген гәмәлгә ашырса да, икътисадның аерым тармакларында квалификацияле кадрлар җитмәү сизелә.

Финанслар: теләсә нинди бизнес алып бару өчен финанс ресурслары кирәк. Татарстан Республикасы территориясендә «Татарстан Республикасы эшмәкәрлекне яклау фонды» коммерциячел булмаган оешмасы, «Татарстан Республикасы Гарантия фонды» коммерциячел булмаган оешмасы, бизнес-инкубаторлар финанс ярдәме күрсәтә.

Район территориясендә банкларның 2 филиалы эшли: «Ак Барс» Банк» ГАЖ һәм «Россия Саклык банкы» ГАЖ.

Авыл хужалыгы товар җитештерүчеләре нигездә чәчү һәм урып-жыю кампанияләре чорында читтән алына торган акчалардан файдалана.

Эшчәнлекнең башка өлкәләрендә эшләрүче кече һәм урта эшкуарлык субъектлары үз чараларынан файдалана.

Программаны гәмәлгә ашыруга 2024 - 2028 еллар дәвамында 12451,0 мең сум кирәк, шулардан:

- Татарстан Республикасы бюджеты хисабыннан - 4 451,0 мең сум (халыкның мәшгульлеге программасы, кулланучылар кооперациясе оешмаларының беренче кирәк-ярак товарларын район үзәгеннән 11 километр ераклыкта урнашкан ерак һәм аз торак авыл пунктларына китерүгә бәйле чыгымнары өлешен каплау);

- Спас муниципаль районы бюджеты хисабына - 8 000,0 мең сум (гаилә терлекчелек фермаларын төзүгә, реконструкцияләрүгә).

Программаны гәмәлгә ашыруга юнәлдерелгән акчаларның гомуми күләменнән:

Таблица 4

№ п/п	Чыгым чыгана- клары һәм юнәлешләре	Финанс чыгымнары (мең сум)					
		бар- лыгы	шул исәптән еллар буенча				
			2024	2025	2026	2027	2028
1.	Барлык финанс чыгымнары	12 451,0	2 490,2	2 490,2	2 490,2	2 490,2	2 490,2
	шул исәптән:						
2.	Татарстан Республикасы Бюджеты	4 451,0	890,2	890,2	890,2	890,2	890,2
	Эшкуарлык эшчәнлеге формасында халыкның үзмәшгульлеген оештыру	1 451,0	290,2	290,2	290,2	290,2	290,2
	Чыгымнарның бер	3 000,0	600,0	600,0	600,0	600,0	600,0

	өлешен каплау өчен субсидия бирү район үзәгеннән 11 километр ераклыкта урнашкан ерак һәм аз кеше яшәгән авыл пунктларына беренче кирәкле товарлар китерү белән бәйле куллану кооперациясе оешмалары						
3.	Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының бюджеты	8 000,0	1 600,0	1 600,0	1 600,0	1 600,0	1 600,0
	Юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә, физик затларга - товар, эшләр, хезмәтләр житештерүчеләргә субсидияләр бирү.	8 000,0	1 600,0	1 600,0	1 600,0	1 600,0	1 600,0

2024 - 2028 елларга Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасын финанслау күләмнәре фаразлау характерында һәм тиешле бюджетларның мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертергә тиеш.

IV. ХӘВЕФ-ХӘТӘРЛӘРНЕ БӘЯЛӘУ, АЛАРНЫ КИМЕТҮ ЧАРАЛАРЫ

Риск - кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлеге өчен тискәре нәтижәләргә китерергә мөмкин булган шартлар барлыкка килү ихтималы, шунның нәтижәсендә алар зыян китерә яки табышны алмый.

Табигать-климат, житештерү, реализация, финанс һәм инвестиция куркынычлары кече һәм урта эшмәкәрлек өчен иң мөһим куркынычлар булып тора.

Табигый-климатик куркынычларга авыл хужалыгы товарлары житештерүчеләре уңайсыз һава шартлары рәвешендә аеруча дучар була, алар, беренче чиратта, культураларның уңдырышлылыгы һәм авыл хужалыгы продукциясе күләменә тирбәләшендә күренә.

Начар һава торышы туристлар агымының кимүенә дә тәэсир итә.

Житештерү куркынычлары продукция житештерү, кече һәм урта предприятиеләрне ресурслар белән тәэмин итү һәм техник жиһазлау белән бәйле. Әгәр предприятие ресурслары дәрәс бүленмәсә, бу предприятие эшчәнлегенә тәэсир итәчәк. Бу житештерү күләмен, продукция бәясен, сату күләмен киметергә, шулай ук аларны дәрәс кулланмау нәтижәсендә кулланылган материалларга чыгымнарны арттырырга мөмкин. Бу куркынычларның тәэсире эшмәкәрнең эшчәнлегенә, белемнәренә һәм тәҗрибәсенә бәйле.

Гамәлгә ашыру куркынычлары продукцияне сату вакытында югалтулар булу ихтималы белән бәйлә. Реализацияләү куркынычларының төп сәбәпләре: конкурентлык көрәшен көчәйтү; сорау һәм тәкъдим нисбәтен үзгәртү; тәмин итү һәм Сату шартларын үзгәртү; килешү йөкләмәләрен бозу; сату каналларын югалту һ. б. Базарларга керү кече һәм урта эшқуарлык өчен житди проблема булып тора. Кече предприятиеләр еш кына эзер һәм күбрәк продукция житештерә ала, әмма базарларга керү мөмкинлеге булмау сәбәпле, житештерүне киңәйтүдән баш тартырга мәжбүр булалар. Бу очракта базарның үсешсез инфраструктурасы кече һәм урта эшқуарлык үсешен тоткарлаучы өстәмә фактор булып тора.

Финанс куркынычлары кече һәм урта эшқуарлык субъектларының банклар һәм башка финанс институтлары белән мөнәсәбәтләре өлкәсендә барлыкка килә. Финанс тотрыксызлыгы аркасында кече һәм урта предприятиеләргә тышкы финанслауны алу авыр. Хәзерге вакытта күп санлы хужалык итүче субъектларның кабул ителә торган милкә юк, ул кредит буенча залог предметы буларак чыгыш ясыя ала. Шулай ук финанс куркынычларына эчке икътисадның тотрыксызлыгы, сәүдәгә чикләүләр керту, таможня пошлиналарын үзгәртү һәм башкалар керә.

Инвестиция куркынычы инвестиция проектларын гамәлгә ашыру барышында табыш алу яки югалту мөмкинлеген аңлата. Мәсәлән, яңа техника, жиһазлар сатып алу, житештерү биналары төзү һ.б.

Кече һәм урта эшмәкәрлек өчен югарыда санап үтелгән куркынычларны бетерү яки киметү өчен иминиятләштерү, кооперация һәм интеграция, мәгълүмат бирү, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын укыту, эшчәнлекнең барлык өлкәләрендә яңа технологияләр куллану кебек чаралар үткәргә мөмкин.

Булган куркынычларны киметү һәм аларны кече һәм урта бизнес субъектлары өчен бетерү өчен Спас муниципаль районында Андриянова М.Н. рәислегендә Эшқуарлыкны үстерү буенча ижтимагый совет эшли. Ижтимагый совет составы 2012 елның февралендә эшқуарлар конференциясендә сайланды. Жәмәгать Советы утырышлары даими рәвештә уздырыла, эшмәкәрләрнең актуаль һәм проблемалы мәсьәләләре карала.

Эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектлары тарафыннан карарлар кабул итүне һәм гамәлгә ашыруны таләп итүче проблемалар булып:

- кече эшмәкәрлек субъектларының югары булмаган социаль жаваплылыгы (ялланган эшчеләр белән хезмәт мөнәсәбәтләрен рәсмиләштермәү, хезмәткә түләү фондын түбәнәйтү һәм аны «конверт» формасында түләү, мәжбүри пенсия иминияте һәм социаль иминият турындагы законнарны үтәмәү);

- кече эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлек алып барган икътисад тармакларының диспропорциясе (күмәртә һәм ваклап сату сәүдәсе өлкәсенең шактый үсеше фондында житештерү яклы тармакларның житәрлек үсеш алмавы).

Спас районында булган киртәләргә жинәп чыгу һәм Кече эшмәкәрлекне алга таба үстерү аның үсеше өчен уңайлы шартлар тудыру буенча максатчан эш нигезендә, мәгълүмати, мәгариф, консультация, фәнни-техник,

технологик, финанс юнәлешләрендә комплекслы һәм адреслы ярдәм күрсәтү, мөлкәт белән тәэмин итү, эшлекле хезмәтләрнең тулы спектрын күрсәтү, эшлекле хезмәтләрне жайга салу юлы белән генә мөмкин контактлар һәм кооперацияләр, шулай ук башка аспектларда ярдәм күрсәтү, коллектив ихтыяж эшкуарларда барлыкка килергә мөмкин. Программа жирле хакимият органнарының, шулай ук дәүләтнеке булмаган оешмаларның билгеләнгән максатларга ирешү өчен тырышлыklarын берләштерергә һәм оптимальләштерергә мөмкинлек бирәчәк.

V. ПРОГРАММАНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН ИКЪТИСАДИ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕ, ПРОГРАММАНЫ ИДАРӘ ИТҮ ҺӘМ ГАМӘЛГӘ АШЫРУНЫ КОНТРОЛЬДӘ ТОТУ

Программа Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны алга таба үстерү өчен уңай шартлар тудыруга юнәлдерелгән чаралар комплексын үз эченә ала.

Программаны үтәү ярдәм итәчәк:

- районда икътисади һәм социаль тотрыклылыкның иң мөһим элементларының берсе буларак кече һәм урта эшкуарлыкның тотрыклы эшчәнлеген булдыруны стимуллаштыручы уңай икътисади мохит формалаштыруга;

- кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү темпларын арттыру, кече предприятиеләрнең эшчәнлек өлкәләрен киңәйтү һәм икътисади ныгыту;

- районның консолидацияләнгән бюджеты салым керемнәренә гомуми суммасында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларыннан жирле бюджетка керемнәренә артуы, халыкның мәшгульеге өчен өстәмә мөмкинлекләр барлыкка килүе, кече һәм урта эшмәкәрлектә эшләүче хезмәткәрләрнең хезмәт хакы дәрәжәсен арттыру;

- товар базарын конкурентлыкка сәләтле продукция һәм жирле житештерү хезмәтләре белән тутыруга;

- кече һәм урта эшкуарлыкның социаль жаваплылығын арттыру.

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышын ведомствоара координацияләүне һәм контрольдә тотуны Спас муниципаль районы Советы, Татарстан Республикасы Спас муниципаль районы Башкарма комитеты, Программаны гамәлгә ашыруга бүлөп бирелә торган бюджет акчаларыннан файдалануны контрольдә тотуны - «Спас муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә финанс-бюджет палатасы, бирелгән вәкаләтләр кысаларында контроль-хисап палатасы гамәлгә ашыра.

Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында 2024-2028 елларга кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасын гамәлгә ашыру нәтижәсендә 2028 елга түбәндәге нәтижеләргә ирешү көтелә:

- Тулаем территорияль продуктта кече һәм урта бизнес өлешен 40% ка кадәр арттыру.

- Барлык предприятиеләр һәм оешмаларның уртача исемлек санында (тышкы ярдәмчеләрсез) кече предприятиеләр хезмәткәрләренә уртача исемлек санының (тышкы ярдәмчеләрсез) өлешен 15% ка кадәр арттыру.

- Кече предприятиелэр хезмэткэрлэренен уртача айлык хезмэт хакын 32,6 мең сумга кадэр арттыру.

- Кече һәм урта предприятиелэрдән жирле бюджетка салым һәм салым булмаган керемнэрне 75,1 млн. сумга кадэр арттыру.

VI. НЭТИЖӘЛЭР ҺӘМ ФИКЕРЛЭР

Спас муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү программасын уңышлы тормышка ашыру өчен түбәндәге чараларны гамәлгә ашырырга кирәк:

1. Кече һәм урта эшкуарлыкны нәтижәле үстерү өчен хокукый базаны камилләштерү һәм киртэләрне киметү.

2. Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына финанс-кредит һәм милек ярдәме.

3. Кече һәм урта эшкуарлыкка мөгълүмати-консультация ярдәме.

4. Эшмәкәрнең уңай имиджын һәм кече һәм урта бизнес турында уңай жәмәгәтчелек фикерен формалаштыру.

5. Кече һәм урта эшкуарлык өчен квалификацияле кадрлар әзерләү.

6. Яшләр һәм эшсезләрнең эшкуарлык инициативасына ярдәм итү һәм стимуллаштыру.

7. Товарлар һәм хезмәтләр базарының конъюнктурасын билгеләү. Кече һәм урта эшкуарлыкның агымдагы торышын анализлау.

2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Спас муниципаль районында кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү
буенча төп төп күрсәткечләр

№ п/п.	Күрсәткечләрнең аталышы	Үлчәү бердәмлеге	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел
1	Кече һәм микропредприятияләр саны	берәмлек	60	61	62	62	63
2	Кече предприятияләр хезмәткәрләренең уртача исемлек саны (микропредприятияләрне дә кертеп)	кеше	445	450	460	470	480
3	Кече предприятияләр әйләнеше (микропредприятияләрне дә кертеп)	млн. сум	1551,4	1649,2	1756,4	1861,7	1982,7
4	Кече предприятияләр (шул исәптән микропредприятияләр) хезмәткәрләренең уртача айлык хезмәт хакы	сум	25 650	27 445	29 256	30 720	32 600
5	Салым органнарында теркәлү (яңадан теркәлү) узган индивидуаль эшқуарлар саны	кеше	275	278	280	282	285
6	Кече һәм урта бизнестан жирле бюджетка салым һәм салым булмаган керемнәр	млн. сум	70,4	71,2	72,5	73,6	75,1
7	Тулаем территориаль продуктта кече һәм урта эшқуарлык субъектлары өлеше	процент	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0
8	Тотылган контрактларның гомуми күләмдә кече һәм урта эшқуарлык субъектлары тарафынан төзелгән муниципаль контрактлар өлеше	процент	58	60	63	65	70

VI. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП ЧАРАЛАРЫ

Таблица 6

№ п/п	Мәсьәлә исеме	Төп чараларның атамалары	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү вақыты	Финанслау чыганақлары
1	2 Спас муниципаль районының Кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү темпларын арттыру	3 Кече эшқуарлык субьектларына дәүләт ярдәме қысаларында чараларны гамәлгә ашыруда федераль һәм республика дәүләт хақимияте структураларына ярдәм итү	4 ТР Спас муниципаль районы Башқарма комитетының икътисад һәм фаразлау бүлеге, авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе	5 2024-2028 еллар	6 Финансламыйча
	Кече һәм урта эшқуарлыкның конкурентлыкка сәләтлелеген һәм инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру	Район икътисадның өстенлекле юнәлешләрөн үстерү максатларында районда жир кишәрлекләр, торак урыннары белән тәэммин итүдә кече эшқуарлык субьектларына ярдәм итү.	ТР Спас муниципаль районы муниципаль районы Советы, башқарма комитеты, жирле үзидарә органнары, мелкәти һәм жир мөнәсәбәгләрә палагасы.	2024-2028 еллар	Финансламыйча
	Яшьләр эшқуарлыкын үстерүгә ярдәм итү	Икътисадның өстенлекле тармақларында	«Спас районы хақлыҡны эш белән	2024-2028 еллар	Республика бюджеты ақчалары

		<p>Үз бизнесын оештыруға инициативалы, жаваплы заттарны жәлеп итү һәм аларға жирле үзидарә органнары тарафыннан ярдәм күрсәтү мөмкинлеге турында мөғълүмат бирү мақсатыннан эшқуарлық эшчәнлеге субъектларының районның халықны эш белән тәэмин итү үзәге белән хезмәттәшлеген оештыру</p>	<p>тәэмин итү үзәге» ДКУ</p>		
		<p>Тәҗрибәле шәхси эшмәкәрләр белән мастер-класслар үткәрү</p>	<p>ТР Спас муниципаль районы Башкарма комитеты, эшмәкәрлеккә ярдәм департаменты вәкилләре</p>	<p>2024-2028 еллар</p>	<p>Финанслаусыз</p>
		<p>Яшләрне эшқуарлықка жәлеп итүгә ярдәм итүче чаралар комплексын үткәрү, шул исәптән укыту, мөғълүмат тәэмин</p>	<p>ТР Спас муниципаль районының яшләр эшләре, спорт һәм</p>	<p>2024-2028 еллар</p>	<p>Финанслаусыз</p>

	итү, конкурслар һәм ярышлар, ярминкәләр, конференцияләр үткөрү һ. б.	туризм бүлеге, Мәгариф бүлеге башкарма комитетының бүлеге		
	Юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә товарлар, эшләр, хезмәтләр житештерүчеләргә субсидияләр бирү	ТР Спас муниципаль районы башкарма комитеты, Финанс-бюджет палатасы	2024-2028 еллар	Район бюджеты расланган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә
	ТР Министрлар Кабинеты карарлары, ТР Икътисад Министрлыгы боерыгы, ТР Туризм буенча дәүләт комитеты боерыгы нигездә туризмны үстерү буенча республика конкурсларында һәм программаларында катнашу	ТР Спас муниципаль районы Башкарма комитетының кече һәм урта эшкуарлык субьектлары, Икътисад һәм фаразлау бүлеге, яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
Кече һәм урта эшкуарлык субьектлары өчен кадрлар әзәрләү, яңадан	Законнар үзгәрү сәбәплә кече эшмәкәрлек мәсьәләләре буенча практик семинарлар үткөрү	Спас муниципаль комитетының икътисад һәм фаразлау бүлеге	2024-2028 еллар	Финанслаусыз

	эзерләү һәм квалификациясен күтөрү системасын үстерү			ТР Мәшгульлек үзәге, салым хезмәте белгечләре кагнашында ТР буенча РФ пенсия һәм социаль иминиятләштерү фонды		
		Эшмәкەرләргә социаль-хезмәт мөнәсәбәтләре, хезмәтне саклау мәсьәләләре буенча методик һәм практик ярдәм күрсәтү		«Спас районы халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» ДКУ	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
		Урта һөнәри белемнең лицензияләнгән һәм аккредитацияләнгән белгечлекләренә техникум укучыларының укыту		«Спас тармак технологияләре техникумы» ДБҗБУ	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
	Татарстан Республикасы Спас муниципаль районының мэдәни-тарихи мирасын саклау һәм популярлаштыру өлкәсендә кече бизнесны үстерүдә ярдәм итү (сәнгатъ кәсепләре,	Теплоходлар һәм мейтеорлар керү өчен контрактлар төзү Экскурсия хезмәтенә турсопагаторлар белән килешүләр төзү		Болгар тарихи-архитектура музей-тыюлыгы, Туризм буенча Татарстан Республикасы Дәүләт комитеты	2024-2028 еллар	Сметалар, контрактлар буенча

	туризм, шәһәр төзелеше h. б.)	"Изге Болгар жыены" тантаналы чарасын үткөрү	ТР Мәдәният ми- нистрлыгы, Болгар тарихи-архи- тектура музей- тыюлыгы, ТР Туризм буенча дәүләт комитеты, ТР Спас муниципаль районы башкарма ко- митеты	2024-2028 еллар	ТР Министрлар Каби- неты карары ниге- зедә
	Эшмәкәрлек эшчәнле- ген мөһүмәти тәэмин итү системасын камил- ләштерү	Районның кече эшкарлыгына ярдәм итү һәм аны үстерү өлкәсендә үткөрелә торган чараларга мөһүмәти ярдәм күрсәтү	Спас муниципаль Со- веты ТР Спас муниципаль районы Башкарма ко- митеты	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
		Кече эшмәкәрлек субъектларына мөһүмәти ярдәм күрсәтү	ТР Спас муниципаль районы Башкарма ко- митетының икътисад һәм фаразлау бүлеге	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
		Кече эшкарлык субь- ектлары, жирле үзи- дарә органнары кат- нашында «түгәрәк»	Спас муниципаль Со- веты	2024-2028 еллар	Финанслаусыз

		өстөллөр, семинарлар, конференциялар үткөрү; эшкуарлык эшчөңлөгө алып бару мөсьөлөлөрө буенча эшкуарларга адреслы ярдөм күрсөгү.	ТР Спас муниципаль району Башкарма комитеты, эшкуарлыкны үстөрү буенча Ижтимагы совет		
Кече һәм урта бизнес-ның жаваплылыгын һәм нәтижөлөлөгөн артыру	Жирле авыл жирле-генөң уртача айлык хөзмөт хақын арттыру, Спас муниципаль районы бюджетына оны бюджетына жирле авыл жирле-геннөн салым кеременнөрен арттыру.	Жирле авыл жирле-генөң уртача айлык хөзмөт хақын арттыру, Спас муниципаль районы бюджетына оны бюджетына жирле авыл жирле-геннөн салым кеременнөрен арттыру.	Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары	2024-2028 еллар	Жирле авыл жирле-генөң үз акчалары
Үз статусын үз-үзен эш белөн тәэмин итү	Гражданнар жыенна-рында һөнәри керемгө салым рөвөшөндө мах-сус салым режимын кулланы буенча халык белөн магылүматиге аңлату эшлөре алып бару	ТР буенча 12 нче финанс салым хөзмөте, ТР Спас муниципаль району башкарма комитеты, авыл жирлек-лөре башлыклары, “Спас району халыкны эш белөн тәэмин итү үзөгө” ДКУ	ТР Спас муниципаль району башкарма комитеты, авыл жирлек-лөре башлыклары, “Спас району халыкны эш белөн тәэмин итү үзөгө” ДКУ	2024-2028 еллар	Финанслаусыз

	Спас муниципаль районы сайтында информатсия урнаштыру, «Яңа тормыш» район газетасында фессия яклы керемгә салым рөвешендә махсус салым режимын куллану буенча пилот проектын гамәлгә ашыру турында мөкаләләр баһарып чыгару	ТР Спас муниципаль районы башкарма комитеты, «Яңа тормыш» район газетасы редакциясе	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
	Купфатирлы йортлар активы һәм районның идарәче компанияләре белән граждандарның салым түләмичә арендага бирелә торган күчәмсез милек объектлары базасын булдыру буенча уртак кинешмәләр үткөрү	Болгар шәһәр башкарма комитеты, "Перонова 23" ТСЖ «Спас районы башкарма комитеты» ЖЧЖ	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
	Һөнәри керемгә салым түләмичә эш башкаручы, хезмәт күрсәтүче затларны	ТР буенча 12 нче филиал салым хезмәте, ТР Спас муниципаль районы башкарма комитеты, Болгар шәһәр	2024-2028 еллар	Финанслаусыз

		мониторинглау буенча эш алып бару	Башкарма комитеты, авыл җирлекләре башлыктары		
Яшьләрне һәм социаль якланмаган төркемнәрне эшкуарлык эшчәнлегенә белән шөгьльләнүгә жәлеп итү. Социаль эшкуарлыкны үстерү һәм аңа ярдәм итү	Кече эшмәкәрлек субъектларына ярдәм мәгълүмати күрсәтү	Кече эшкүарлык субъектлары, җирле үзидарә органнары катнашында «түгәрәк» өстәлләр, семинарлар, конференцияләр үткөрү; эшкуарлык эшчәнлеген алып бару мәсьәләләре буенча кабул итүчеләргә адреслы ярдәм күрсәтү	ТР Спас муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад һәм фаразлау бүлегенә	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
		Кече эшкүарлык субъектлары, җирле үзидарә органнары катнашында «түгәрәк» өстәлләр, семинарлар, конференцияләр үткөрү; эшкуарлык эшчәнлеген алып бару мәсьәләләре буенча кабул итүчеләргә адреслы ярдәм күрсәтү	Спас муниципаль районы Советы, Спас муниципаль районы башкарма комитеты ТР районы, жәмәгать эшмәкәрлекне үстерү буенча совет	2024-2028 еллар	Финанслаусыз
		Түләүсез нигездә бирелгән материалларны файдалануға бирү	ТР Спас муниципаль районы башкарма комитеты,	2024-2028 еллар	Финанслаусыз

			Болгар шәһәр Башкарма комитеты		2024-2028 еллар	Жирле бюджет
		<p>Спас муниципаль районының ветераннар (пенсионерлар) жирле иҗтимагый оешмасы, Бөтенроссия инваллидлар жәмгыятең Татарстан республика оешмасы - "Татарстан Республикасы инваллидлар жәмгыяте"</p> <p>Спас район иҗтимагый оешмасының социаль юнәлештәге коммерциячел булмаган оешмаларга коммуналь хезмәтләр өчен түләү.</p>	<p>ТР Спас муниципаль районы башкарма комитеты, Болгар шәһәр Башкарма комитеты, Спас муниципаль районы Башкарма комитетының Финанс-бюджет палатасы.</p>			